BIJLAGE VI VOORTOETS HUIDIG GEBRUIK BINNEN MEIJENDEL & BERKHEIDE

De voortoets is achtereenvolgend gerapporteerd in de onderstaande paragrafen. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de beschrijving, dienen opnieuw te worden beoordeeld.

Natuur

Tabel 0-1 Het huidige gebruik (Natuurbeheer en onderhoud) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Ten behoeve van de leesbaarheid en functie van de tabel is ervoor gekozen om te verwijzen naar elders opgenomen beschrijvingen in het evaluatierapport.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Natuurbeheer	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8
Instandhoudingmaatregelen	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8	Zie Hoofdstuk 8

1. Natuurbeheer

Beoordeling

Het uitvoeren van natuurbeheer ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied is '*een activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied'*. Hiermee is dus geen sprake van een Natura 2000-activiteit zoals bedoeld in de Omgevingswet. De activiteit betreft daarmee een niet vergunningplichtige activiteit.

2. Instandhoudingsmaatregelen

Beoordeling

Met de invoering van de Omgevingswet (Ow) is de Wet Natuurbescherming (Wnb) ingetrokken en zijn de bepalingen daaruit overgegaan in de Ow en in de daaraan hangende Amvb's (het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit). Deze omzetting is 'beleidsneutraal' gebeurd. Dat wil zeggen dat materieel gezien de regels nog steeds hetzelfde zijn en dat de rechtspraak die onder de Wnb tot stand is gekomen nog onverminderd het juridische kader weergeeft. Dit volgt bijvoorbeeld uit deze passage uit de wetsgeschiedenis:

> "Bij de parlementaire behandeling van het voorstel voor de Omgevingswet (Ow) is door het toenmalige kabinet meermalen bevestigd dat het normenkader en de instrumenten ongewijzigd zullen overgaan en dat geen afbreuk wordt gedaan aan het beschermingsniveau; de overgang van de regels over de bescherming van de natuur en de daarbij horende bevoegdheidsverdeling geschiedt dus beleidsneutraal.". (Kamerstukken II 2017/18, 34985, nr. 3, p. 7).

Op basis van onderstaande artikelen uit de Omgevingswet (die onverkort zijn doorgevoerd vanuit de Wnb), kan worden geconcludeerd dat zowel natuurbeheer ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied en als instandhoudingsmaatregelen vrijstelling kent van de vergunningplicht en derhalve onverkort vergunningvrij in het beheerplan kunnen worden opgenomen en dat daarmee geen Passende Beoordeling voor deze activiteiten nodig is. Artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet juncto de bijlage bij (artikel 1.1) Omgevingswet, met de bepaling:

> "Activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied;"

Artikel 11.18 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal):

> "Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, is niet van toepassing op projecten die zijn beschreven in en worden gerealiseerd overeenkomstig een beheerplan".

Instandhoudings- en passende maatregelen zijn dus vrijgesteld van de omgevingsvergunningsplicht van een Natura 2000-activiteit. Hiervoor geldt geen beoordelingsplicht. Dat betekent dat de huidige (en toekomstige) instandhoudingsmaatregelen, bedoeld voor het behalen van de voor het betreffende gebied geldende instandhoudingsdoelstellingen, niet beoordeeld hoeven te worden en dus geen onderdeel uitmaken van de vrijstellingstoetsen (voortoets en eventueel Passende Beoordeling).

Waterveiligheid en -beheer

Tabel 0-2 Het huidige gebruik (Waterveiligheid en -beheer) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Beheer- en herstelwerkzaamheden bij calamiteiten en duinafslag	Geen wijzigingen	Streven is om het talud van de zeereep aan de zeezijde alleen te herstellen indien nodig voor de veiligheid. Terughoudend optreden bij herstel stormschade, ontzien van natuurwaarden, werken met ecologisch werkprotocol.	Hoogheemraadschap van Rijnland en/of Hoogheemraadschap van Delfland	Zeereep	De exacte locatie en mate van intensiteit hangen af van de benodigde hoeveelheden en zijn dus variabel.
Steken van helm	Geen wijzigingen	Uitvoering op basis van ecologisch werkprotocol	Hoogheemraadschap van Rijnland en/of Hoogheemraadschap van Delfland	Zeereep	Onderdeel van beheer- en herstelwerkzaamheden bij calamiteiten en duinafslag betreft de aanplant van helm (zie (effectenbeschrijving) Beheer- en herstelwerkzaamheden bij calamiteiten en duinafslag). De benodigde helm wordt in de zeereep gestoken. Dit gebeurt in potentie langs de hele kust, op de plaatsen waar dan (nog) voldoende vitale helm voorkomt.
Beheer van rasters en onderhoudspaden	Gewijzigd	Dunea: belang van binnenraster (landzijde) is afgeschaald en nu bij Dunea in beheer	Hoogheemraadschap van Rijnland en/of Hoogheemraadschap van Delfland, Dunea	Hoofdzakelijk in en nabij Zeereep	Jaarlijks
Jaarlijkse schouw, toezicht en handhaving, monitoring aangroei en afkalving van de duinenrij	Geen wijzigingen		Hoogheemraadschap van Rijnland en/of Hoogheemraadschap van Delfland	Buitenduin waaronder zeereep	Inspectie, toezicht/handhaving en monitoring van de waterkering gebeurt door met auto's (en ander materieel) over strand en (onderhouds)paden in het duin te rijden en door betreding van het duin. De activiteit is gericht op de waterveiligheid en -beheer.

					Bezoekfrequentie is dagelijks tot wekelijks.
Bedekken bunkers	Gewijzigd	Dit is geen taak/beheer meer vindt niet meer plaats.	Hoogheemraadschap van Rijnland en/of Hoogheemraadschap van Delfland	Bunkers in de primaire waterkering	Vindt niet meer plaats.
Waterbeheer (peilbeheer, baggeren randsloot, waterhuishoudkundig onderhoud van stuwen, duikers, andere kleine civieltechnische kunstwerken en watergangen, baggeren randsloot)	Geen wijzigingen	-	Hoogheemraadschap van Rijnland, Dunea, een deel van de stuwen in lentevreugd wordt door SBB onderhouden.	Lentevreugd (+randsloot)	Het waterbeheer in Lentevreugd bestaat uit waterhuishoudkundig onderhoud van stuwen, duikers en watergangen, hiermee wordt water vastgehouden (peilbeheer) in dit deelgebied, afgestemd op de natuurfunctie. Samenhangend hiermee wordt de randsloot rond Lentevreugd meegenomen in de jaarlijkse schouw en zo nodig gebaggerd door het Hoogheemraadschap van Rijnland.

3. Beheer- en herstelwerkzaamheden bij calamiteiten en duinafslag

Effectenbeschrijving

De beheeractiviteiten voor de waterkering zijn gericht op het voldoende sterk houden van de waterkering. De aanwezige zandvolumes in het duin en de hoogteligging daarvan bepalen grotendeels de sterkte van de waterkering. Een gesloten vegetatiedek draagt daar verder aan bij. Aangezien de zee en wind vooral aan de zeezijde van het duin hun invloed doen gelden, is daar de beheerinspanning van de Hoogheemraadschappen het grootst. Grote delen van de zeewering bestaan uit robuuste en veerkrachtige duinen, en om dit te behouden voeren Rijnland en Delfland een dynamisch duinbeheer in deze brede duingebieden. Dit vertaalt zich in het toelaten van de aanwezige natuurlijke dynamiek in de zeereep en de eerste duinenrij. De hoogheemraadschappen streven -waar mogelijk- naar het niet herstellen van stormschade en het terughoudend zijn met helmbeplanting. Het talud van de zeereep aan de zeezijde wordt dus alleen indien nodig voor de veiligheid hersteld. Schade is onder te verdelen in drie categorieën:

- Lichte stormschade wordt niet hersteld. Indien nodig wordt de afrastering herplaatst. Schade aan het talud herstelt zichzelf door natuurlijke processen (hellingprocessen, aanstuiving, hergroei van vegetatie).
- Middelzware stormschade. Zeewering wordt d.m.v. een hydraulische kraan in profiel gebracht. De nog aanwezige helm(pollen) wordt verdeeld over het nieuwe profiel. De begroeiing herstelt zichzelf. De afrastering wordt herplaatst.
- Zware stormschade. Indien nodig worden veiligheidsmaatregelen getroffen. Het plaatsen van waarschuwingsborden i.v.m. risico op afschuivingen van het aangetaste talud. De zeewering wordt d.m.v. een hydraulische kraan in profiel gebracht. De nog aanwezige helm(pollen) wordt verdeeld over het nieuwe profiel en indien nodig wordt er helm geplant. De afrastering wordt herplaatst.

Deze categorieën zijn niet exact te kwantificeren. De herstelmaatregelen kunnen ofwel plaatsvinden direct volgend op de jaarlijkse inspectie, ofwel direct na een calamiteit, wat op elk moment in het jaar kan zijn. Deze maatregelen houden in dat het aanwezige talud opnieuw in profiel wordt gebracht. Dit gebeurt met zwaar materieel vanaf zowel de land- als zeezijde. Na de herprofilering wordt het talud opnieuw ingeplant met helm (of voorzien van zoden). De exacte locatie en mate van intensiteit hangen af van de benodigde hoeveelheden en zijn dus variabel (NB bij een ‘superstorm’ die hoort bij de veiligheidsnorm van de waterkering verdwijnt zo’n 100 m duin in zee, bij vaker voorkomende stormen

is dat aanzienlijk minder, aangezien de locatie van de kustafslag en de hoeveelheid zand hierbij betrokken variëren, kunnen hier geen vaste getallen aan gehangen worden). De beheerinspanning voor herstel van het talud die geleverd moet worden, is zodoende variabel en ter beoordeling van de beheerder.

Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Beheer- en herstelwerkzaamheden bij calamiteiten en kustafslag kunnen potentieel leiden tot verslechtering van kwaliteit van embryonale en witte duinen vanwege de aantasting van kenmerken van een goede structuur en functie. Daarnaast kan de inzet van groot materieel leiden tot verlies van deze habitattypen en de hierbij horende typische soorten (mechanische effecten). Ook kan deze activiteit leiden tot een vermindering van de overstuivingsdynamiek in het achtergelegen zee- en buitenduin (relevant voor de kwaliteit van kalkrijke grijze duinen, en duindoornstruwelen).

In het eerste beheerplan werden er daarom twee voorwaarden gesteld voor het uitvoeren van beheer- en herstelwerkzaamheden.

1. Terughoudend optreden bij herstel van lichte en middelzware stormschade, en zo veel mogelijk (kader veiligheid) afzien van herbeplanting van helm bij zware stormschade in hoogdynamische gebieden.
2. Ontzien van natuurwaarden in de omgeving van de herstelmaatregelen:
    - Opslag van materiaal dient plaats te vinden buiten het duingebied;
    - Herstelwerkzaamheden zo veel mogelijk uitvoeren vanaf het strand, indien dit niet mogelijk is dient gebruik te worden gemaakt van rijplaten en kwetsbare natuurwaarden dienen ontzien te worden door te werken conform een ecologisch werkprotocol opgesteld door een deskundige (werkprotocol is op werklocatie aanwezig);
    - Toegangspunten voor (meer)vleermuizen bij bunkers en/of gangenstelsels ([mogelijke] winterobjecten (meer)vleermuizen) blijven in stand.

Deze voorwaarden zijn afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarden kenmerken van de activiteit maakt, daarom is deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Intensivering/ verandering van deze activiteit is direct vergunningplichtig.

Door herstel van lichte stormschade achterwege te laten (behoudens herstel raster) en bij middelzwade stormschade af te zien van het inplanten nieuwe helmbeplanting (herverdelen aanwezige helmpollen, en zeewering in profiel brengen) wordt passief de (gewenste) dynamiek in de zeereep gefaciliteerd. Hierdoor worden negatieve effecten op het embryonale, witte en grijze duin grotendeels voorkomen. Door voorafgaand aan de uitvoering van de maatregelen een ecologisch werkprotocol op te stellen (ontzien kwetsbare vegetaties en leefgebieden van typische soorten) worden verdere effecten voorkomen.

Bij zware stormschade is het omwille van de waterveiligheid nodig om (spoedig) herstel uit te voeren. Deze herstelmaatregelen kunnen leiden tot beperking van (verstuivings)dynamiek, en daarmee tot negatieve effecten op embryonale, witte en grijze duinen. Door in de hoogdynamische gebieden zo mogelijk (kader veiligheid) af te zien van herplanten van helm en terughoudend te zijn bij herstel van profiel (zo veel mogelijk aansluiten bij natuurlijk ontstane morfologie) worden negatieve effecten beperkt. Wanneer mogelijk (kader veiligheid) dient eveneens gewerkt te worden conform een ecologisch werkprotocol. In de laagdynamische gebieden kan herstel van zware stormschade eveneens leiden tot negatieve effecten op embryonale, witte en grijze duinen, maar zijn gezien de randvoorwaarde veiligheid, minder mogelijkheden voor mitigerende maatregelen. Voor zover mogelijk (veiligheid) wordt in deze zone terughoudend opgetreden met het inplanten van (nieuwe) helmpollen. Verder is het tijdens de uitvoering van herstelwerkzaamheden nodig om zorgvuldig om te gaan met de (in de omgeving) aanwezige natuurwaarden; opslag van materiaal dient buiten het duingebied plaats te vinden en werkzaamheden worden zo veel mogelijk vanaf het strand uitgevoerd. Wanneer de activiteit conform deze beschrijving wordt uitgevoerd zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

4. Steken van helm

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Het steken van helm vindt uitsluitend plaats in de zeereep die tot het habitattype H2120 witte duinen wordt gerekend. Het steken van helm kan in theorie tot kleinschalige negatieve effecten op H2120 witte duinen leiden. Niet zozeer door het verwijderen van de helm zelf (open plekken maken immers onderdeel uit van het type), maar door het mogelijk verwijderen, beschadigen of verstoren van typische soorten planten en dieren. In dat geval is sprake van een verslechtering van de kwaliteit van het habitattype door beïnvloeding van typische soorten.

In het eerste beheerplan werd er daarom een voorwaarde gesteld voor het uitvoeren van steken van helm.

1. Steken van helm vindt plaats op grond van een ecologisch werkprotocol. Uitgangspunt voor dit protocol is dat populatie effecten als gevolg van beschadigen, vernielen en verstoren van typische soorten van het witte duin (vaatplanten, reptielen, vogels), kwaliteitsverlies van het habitattype (vegetatietypen, kenmerken van structuur en functie) en oppervlakteverlies van het habitattype worden voorkomen (werkprotocol is op werklocatie aanwezig).

Deze voorwaarde is afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarde een kenmerk van de activiteit maakt, daarom is deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Intensivering/ verandering van deze activiteit is direct vergunningplichtig. De effecten worden voorkomen door het hanteren van een ecologisch werkprotocol (volgens de instandhoudingsmaatregelen en –voorwaarden uit het eerste beheerplan). Er is dan ook geen sprake van een effect op de Natura 2000-waarde: H2120 witte duinen.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

5. Beheer van rasters en onderhoudspaden

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. De rasters, bebording en onderhoudspaden zijn hoofdzakelijk in en nabij de zeereep aanwezig waarvan grote delen tot het habitattype H2120 witte duinen en H2110 embryonale duinen behoren. Daarnaast is sprake van overlap met H2130 grijze duinen en H2160 duindoornstruwelen. De struwelen vormen tevens leefgebied van de nauwe korfslak. Als gevolg van het beheer van rasters kunnen daarom kleinschalige effecten op aanwezige habitattypen en het leefgebied van de nauwe korfslak optreden. Effecten zijn voornamelijk het gevolg van betreding en vergraving (in geval van overstuiving). Gezien de frequentie en het lokale karakter van de beheerwerkzaamheden zijn deze effecten echter verwaarloosbaar.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

6. Jaarlijkse schouw, toezicht/handhaving, monitoring aangroei en afkalving van de duinenrij

Effectenbeschrijving

Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. De jaarlijkse schouw, toezicht en handhaving en monitoring is vooral gericht op het buitenduin, waaronder de zeereep. Hierdoor kan wel overlap optreden met de habitattypen H2110 Embryonale duinen, H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen en H2160 duindoornstruwelen, alsook het leefgebied van de nauwe korfslak en meervleermuis. Over het strand rijden t.b.v. inspectie, toezicht, handhaving en monitoring leidt niet tot effecten op soorten en habitattypen in het duingebied. Potentiële effecten van toegang tot het duingebied bestaan uit vertrapping (indien het terrein buiten de paden wordt betreden) en uit verstoring (typische soorten (broed)vogels). Betreding van het duin buiten de (onderhouds)paden vindt te voet plaats, en door slechts enkele mensen. Kwetsbare vegetaties en broedlocaties worden gemeden. Dit leidt zodoende tot verwaarloosbare effecten. Toegang over (onderhouds)paden verloopt kortstondig, en het betreft enkele mensen en/of voertuigen. Dit leidt eveneens tot verwaarloosbare effecten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

7. Bedekken bunkers

Effectenbeschrijving
Deze activiteit vindt niet meer plaats.

Beoordeling
Beoordeling niet aan de orde.

8. Waterbeheer (peilbeheer, baggeren randsloot, waterhuishoudkundig onderhoud van stuwen, duikers andere civieltechnische kunstwerken en watergangen,)

Effectenbeschrijving
De activiteit betreft alleen deelgebied Lentevreugd en daarmee samenhangend habitattype H2190D vochtige duinvalleien (hogere moerasplanten). Er is verder geen relatie met andere habitattypen of leefgebieden. Het peilbeheer, inclusief het waterhuishoudkundig onderhoud van stuwen, duikers en watergangen, is gericht op het vasthouden van water ten behoeve van het habitattype vochtige duinvalleien (hogere moerasplanten) en kan worden beschouwd als instandhoudingsbeheer.

Beoordeling
Het uitvoeren van waterbeheer ten behoeve van het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied is '*een activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied*'. Hiermee is dus geen sprake van een Natura 2000-activiteit zoals bedoeld in de Omgevingswet. De activiteit betreft daarmee een niet vergunningplichtige activiteit.

Drinkwaterwinning en - beheer

Tabel 0-3 Het huidige gebruik (Drinkwaterwinning en -beheer) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Oppervlaktewinning en infiltratie Dieptewinning en infiltratie	(infiltratie en onttrekking conform de afgegeven vergunningen)	Aan Dunea is vergunning verleend voor het (terug)winnen/onttrekken van max. 4.000.000 m^3 diep grondwater per jaar en het infiltreren van max. 4.000.000 m^3 voorgezuiverd oppervlaktewater per jaar t.b.v. diepte-infiltratie Waasdorp I. Daarnaast is in de	Dunea	In Meijendel is 95 ha aan infiltratieplassen aanwezig, in Berkheide 44 ha. Conform voorwaarden vergunningen	Doorlopende infiltratie en onttrekking conform de afgegeven vergunningen.

		vergunning opgenomen dat 52.000.000 m^3 grondwater per jaar mag worden onttrokken en max. 52.000.000 m^3 voorgezuiverd oppervlaktewater wordt geïnfiltreerd per jaar t.b.v. de drinkwaterwinning Meijendel, waarvan max. 10.000.000 m^3 diepe winning voor Kaswetering I en II. De hoeveelheid herwonnen/onttrokken grondwater uit de diepe winning (max. 4.000.000 m^3) moet in mindering worden gebracht op de maximale totale winning (bron: Waterwet vergunningen: PZH-2010-170457216, PZH-2010-152186391, ODH-2013-1429) Beheer en onderhoud is conform Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven (Vewin 2024) en de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen'.			
Regulier beheer en onderhoud	Geen wijzigingen	De voorzieningen voor drinkwaterwinning vergen periodiek beheer en onderhoud: ○ Onderhouds- en herstelwerkzaamheden aan het waterwinsysteem (win- en infiltratieputten, peilbuizen, drains, leidingen, dammen, sluizen, beschoeiing, steigers, pompstations, vacuüm en dompelpompen en overige elektronische installaties), inclusief monitoring, monsternemingen en metingen. Het betreft onder andere schoonspuiten met borstel en hoge druk, schoonpompen van peilbuizen, herstel bij buisbreuken in transportleidingen en herstel bij verstoppingen van putten en drains; ○ Regulier beheer en onderhoud van de watergangen en infiltratieplassen waaronder periodiek schonen en maaien van oevers en baggeren van de waterbodem; ○ Stuifvrij houden van putten (betreft het weghalen van overstuivend zand op winputten); ○ Bestrijding van begroeiing op verhardingen (zoals	Dunea	Afhankelijk van waar beheer en onderhoud nodig is. Infiltratieplassen met een kunstmatige morfologie maken (niet langer) deel uit van habitattype H2190. 24 sept 2010 heeft afdeling vergunningen aangegeven dat voor het schonen van plassen 11,12 en 14 geen vergunning vereist is (PZH-2010-206648851). De organisch verrijkte bodem wordt uit het duin verwijderd	Afhankelijk van waar beheer en onderhoud nodig is.

		dammen, sluizen en duikers); Onderhoud aan de bedrijfsterreinen Dunea (hekken en afrasteringen). Beheer en onderhoud is conform Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven (Vewin 2024) en de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen'.			
Beheersmaatregelen calamiteiten	Geen wijzigingen	Uitvoering conform gedragscodes en de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen'	Dunea	Afhankelijk van de calamiteiten	Incidenteel, omvang afhankelijk van de calamiteit
Beheer en onderhoud bedrijfswegen en -paden Dunea	Geen wijzigingen	Afhankelijk van waar beheer en onderhoud nodig is. Uitvoering conform gedragscodes en de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen'.	Dunea	Uitgaande van kleinschalig onderhoud	Kleinschalig in omvang en zo veel mogelijk buiten gevoelige perioden van nabij aanwezige diersoorten.

9. Oppervlaktewinning en infiltratie, Dieptewinning en infiltratie

Effectenbeschrijving

Drinkwaterwinning en infiltratie heeft overlap met diverse habitattypen en leefgebieden. Bij grondwaterafhankelijke habitattypen (H2190, H2180) is er een relatie via de hoogte van het grondwater en de stroming van kwel. Dit is gekoppeld aan het leefgebied van de kleine modderkruiper en de kamsalamander. Het voorkomen van het leefgebied van de nauwe korfslak is eveneens gebonden aan een specifieke vochthuishouding. Daarnaast maakt de meervleermuis in de (na)zomer gebruik van de infiltratieplassen als jachtgebied. De activiteit vindt plaats conform de Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven (Vewin 2024). Wel belangrijk om op te merken, dat deze geen rekening houdt met de aanwezigheid van habitattypen en specifieke kwalificerende habitatrichtlijnsoorten. De provincie Zuid-Holland/ Omgevingsdienst Haaglanden heeft meerder vergunningen van de Waterwet afgegeven aan Dunea voor de drinkwaterproductie in Meijendel & Berkheide. Aanvullend zijn voor nieuwe waterwinningen, renovaties, vervangingen, en optimalisaties van winningen vergunningen afgegeven waarbij een toetsing aan de Natura 2000-waarden voor soorten en habitattypen heeft plaatsgevonden. Wanneer de reguliere drinkwaterwinning onder de voorwaarden en voorgeschreven mitigerende maatregelen van de desbetreffende vergunningen worden uitgevoerd, treden negatieve effecten op de aanwezige Natura 2000-waarden niet op.

Beoordeling

Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

10. Regulier beheer en onderhoud

Effectenbeschrijving

Relevante natuurdoelen die kunnen worden beïnvloed door de werkzaamheden zijn afhankelijk van de locatie en het tijdstip van de beheer en onderhoudswerkzaamheden. De activiteit vindt plaats conform Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven (Vewin 2024). Beheer- en onderhoudswerkzaamheden (voor zover kleinschalig) aan onder andere win- en infiltratieputten, drains, leidingen en pompstations hebben een lokale invloed op leefgebieden en habitattypen. Het betreft mogelijk (tijdelijk en kleinschalig) ruimtebeslag op habitattypen door bijvoorbeeld het baggeren van waterbodems, ruimtebeslag van werkstroken en graven van sleuven en

verstoring van typische fauna en vogels door inzet van machines en aanwezigheid van mensen. Dit geldt ook voor het onderhoud van de bedrijfsterreinen van Dunea (voor zover in het Natura 2000-gebied gelegen) en bestrijding van groen op verhardingen. Door bij reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden te werken met de gedragscode voor drinkwaterbedrijven en de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen' (Dunea, 2013) worden negatieve effecten voorkomen, dit speelt zowel binnen droge habitattypen (H2130, H2160) als grondwater afhankelijke typen (H2180, H2190). Daarnaast kan vastleggingsbeheer (tegen overstuiving infiltratieplas) lokaal de dynamiek van het open duin (met name grijze duinen) beperken. Gezien de inpassingsmaatregelen voor de waterwinning en het werken volgens de gedragscode 'Werken in en op Dunea terreinen' worden negatieve effecten op de habitattypen en leefgebieden uitgesloten. Grootschalig – niet regulier – beheer en onderhoud kan leiden tot (tijdelijk) areaalverlies en verstoring van typische soorten. Nieuwe grootschalige ingrepen en/of projecten die het reguliere beheer overstijgen zijn niet in deze beoordeling betrokken en zijn vergunningplichtig.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

11. Beheersmaatregelen calamiteiten

Effectenbeschrijving
De activiteit vindt plaats conform Gedragscode Omgevingswet (onderdeel flora- en fauna-activiteiten) voor drinkwaterbedrijven (Vewin 2024). Beheersmaatregelen bij calamiteiten kunnen van invloed zijn op vochtgebonden habitattypen en leefgebieden van soorten nabij infiltratieplassen. Het gaat hierbij om vochtige / natte duinvalleien (subhabitattypen H2190), vochtige duinbossen (H2180B) en het leefgebied van de nauwe korfslak. Het leefgebied van de kleine modderkruiper en de kamsalamander is gekoppeld aan het H2190. De meervleermuis wordt naar verwachting niet beïnvloedt, ervan uit gaande dat de infiltratieplassen niet droogvallen. Kortstondige schommelingen in het waterpeil van infiltratieplassen kunnen tijdelijk leiden tot ongunstige omstandigheden voor (typische) soorten rondom infiltratieplassen voor zover aangemerkt als habitattype. Het gaat dan om (sub)habitattypen H2190A, H2190D, H2180B en het leefgebied van de nauwe korfslak. Het kan dan gaan om kortstondige inundatie of het tijdelijk droger worden van habitattypen / leefgebieden. Gezien de incidentele aard, de beperkte overlap met habitattypen en leefgebied van soorten, en het feit dat een calamiteitenscenario van kracht wordt ter beperking van effecten, worden beperkte negatieve effecten verwacht. Significant negatieve effecten worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

12. Beheer en onderhoud bedrijfswegen en -paden Dunea

Effectenbeschrijving
Beheer en onderhoud van bedrijfswegen en -paden heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Overige terreinbeheer

Tabel 0-4 Het huidige gebruik (Overig terreinbeheer) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Maaien ligweiden Pan van Persijn voor recreanten	Geen wijzigingen	Het terreinbeheer van de Pan van Persijn bestaat uit het maaien van de ligweiden voor recreanten.	Gemeente Katwijk	Pan van Persijn	Naast jaarlijks maaien ook afvoeren maaisel, begrazing reliëfrijke delen
Beheer parkbos Rijksdorp	Geen wijzigingen	-	SBB	Parkbos Rijksdorp	Jaarlijks. Instandhouden van het parkboskarakter, inclusief aanplanten inheems loofhout
Stuifplekjes nabij fiets- en wandelpaden tegengaan	Geen wijzigingen	In het door Staatsbosbeheer beheerde gedeelte van Berkheide wordt verstuiving naast fiets- en wandelpaden tegengegaan. Het betreft zowel stuifplekken die ontstaan door recreanten en honden als door invloed van wind- en watererosie.	SBB	Berkheide	Door stuifplekjes met maaisel of dode duindoorn te vullen, of door aanplant van helm. Wanneer dit in open duin plaatsvindt, heeft dit vaak een grote extra landschaps- en natuurwaarde. Het tegengaan van stuifplekken wordt dan ook niet gedaan, tenzij ze ontstaan op locaties waar ze tot veel overlast en gevaar voor fietsers of wandelaars leiden én waar het verwijderen van zand geen optie is door de hoge frequentie van overstuiving. Dit komt voor op doorgaande fiets- en wandelpaden, waar ook tot op zekere hoogte rekening moet worden gehouden met minder validen.
Faunabeheer	Geen wijzigingen	Alleen calamiteitenafschot, als er sprake is van verwonding na o.a. aanrijding, ziekte of wanneer er sprake is van onveilige situaties.	Faunabeheereenheid	Gehele gebied	Incidenteel
Terreinbeheer particuliere landgoederen	Onbekend	Het huidige beheer van de duinbossen in de particuliere landgoederen is	Particulier	Blanckenburg, Heibloem	Jaarlijks maaien en afvoeren (het gaat hier om benodigde ISHM

		gericht op het behouden van het duinbos/landgoed karakter van de bossen. De aanwezige duingraslanden in de particuliere landgoederen worden niet actief beheerd.			op terreinen van particulieren).

13. Maaien ligweiden Pan van Persijn voor recreanten

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. De ligweiden in de Pan van Persijn behoren wel voor een beperkt deel tot het habitattype grijze duinen (kalkarm).
In het eerste beheerplan zijn de volgende voorwaarden opgenomen. Daar waar het maaibeheer overlapt met kalkarme grijze duinen, dient de maaifrequentie afgestemd te worden op het habitattype (ééns per jaar) en dient het maaisel te worden afgevoerd. Op duingraslanden met een te groot reliëf om te maaien vindt (druk)begrazing plaats met een schaapskudde.

1. Jaarlijks éénmalig maaien van de ligweiden (duingraslanden) in de Pan van Persijn waarbij ook het maaisel wordt afgevoerd. Maaien en afvoeren vindt buiten het broedseizoen (15 maart – 15 augustus) 3 plaats. Het broedseizoen is niet gedefinieerd in de wet, en verschilt per vogelsoort. Verschillende natuurbeheerders in het gebied hanteren een andere definitie van het broedseizoen. Zo hanteert Dunea een broedseizoen van 1 maart tot en met 15 september en Staatsbosbeheer van 15 maart tot en met 15 augustus. Om het seizoen van broedvogels van open terreinen, bossen, wateren en moerassen voldoende af te dekken wordt in dit beheerplan de periode van 15 maart tot en met 15 augustus gehanteerd. Ook de meeste soorten moeras- en watervogels zijn dan uitgebroed.
2. Jaarlijks inzetten van een schaapskudde op duingraslanden in de Pan van Persijn met een (te) groot reliëf (om te kunnen maaien).

Deze voorwaarden zijn afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarden kenmerken van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Wanneer deze voorwaarden in acht worden genomen zijn significant negatieve effecten op grijze duinen (kalkarm) uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

14. Beheer parkbos Rijksdorp

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Het beheer in Rijksdorp heeft wel overlap met de hier aanwezige binnenduinrandbossen. Het behouden van het parkboskarakter van Rijksdorp past bij de sterk door de mens beïnvloede ontstaansgeschiedenis van de duinbossen van de binnenduinrand. De hierdoor ontstane standplaatscondities sluiten aan bij de kwaliteitsaspecten van het habitattype H2180C duinbossen (binnenduinrand). Effecten kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

15. Stuifplekjes nabij fiets- en wandelpaden tegengaan

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Het beperken van verstuiving naast fiets- en wandelpaden vindt plaats in Berkheide. Dit beheer heeft alleen een directe relatie met de witte duinen, kalkarme en kalkrijke grijze duinen. Het tegengaan van stuifplekjes nabij fiets- en wandelpaden in Berkheide is gerelateerd aan het beperken van het gebruik van de paden. Deze plekjes ontstaan lokaal door het recreatieve gebruik. De kleinschalige maatregelen leiden niet tot aantasting van de natuurlijke dynamiek binnen het witte en grijze duin. Een effect op deze habitattypen is dan ook uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

16. Faunabeheer

Effectenbeschrijving
Faunabeheer kan binnen het gehele Natura 2000-gebied plaatsvinden en dus in relatie staan tot alle habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen. Faunabeheer heeft geen relatie met de habitatrichtlijnsoorten in het gebied. Er vindt niet of nauwelijks faunabeheer in het gebied plaats. Afschot is alleen aan de orde in geval van schade, verkeersveiligheid of ziekte/verwonding. Gezien de incidentele aard van het faunabeheer in Meijendel & Berkheide kunnen effecten op Natura 2000-waarden worden uitgesloten. De frequentie, duur en intensiteit van de activiteit kan niet leiden tot een significant negatief effect.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

17. Terreinbeheer particuliere landgoederen

Effectenbeschrijving
Het beheer van de particuliere landgoederen heeft een relatie met de aanwezige duinbossen en (kalkarme) grijze duinen. Het beeld is dat het bosbeheer op de particuliere landgoederen (Blanckenburg, Heibloem) aansluit bij de vereisten van de duinbossen. Het beheer is terughoudend, gericht op behoud van de omvang het bos en op veiligheid. Er zijn geen houtproductiedoelen. Effecten op duinbossen worden zodoende op voorhand uitgesloten.

Het uitblijven van beheer van de duingraslanden op de particuliere landgoederen (Blanckenburg, Heibloem) zorgde ten tijde van het opstellen van het eerste beheerplan echter tot vergrassing en/of opslag van populieren, waardoor kwaliteitsverslechtering optrad. In het eerste Beheerplan is destijds de voorwaarde gesteld om als instandhoudingsmaatregel jaarlijks te maaien en af te voeren.

1. Jaarlijks maaien en afvoeren maaisel op duingraslanden en/of begrazen duingraslanden. Het gaat hier om een instandhoudingsmaatregelen ten behoeve van grijze duingraslanden.

Deze voorwaarde is afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarde een kenmerk van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Indien de duingraslanden op particuliere landgoederen middels begrazing en/of maaien en afvoeren in beheer worden genomen, kunnen negatieve effecten worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Recreatie

Tabel 0-5 Het huidige gebruik (Recreatie) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Gebruik en aanwezigheid horeca en recreatievoorzieningen	Gewijzigd	Toename recreatiedruk, Omvorming pannenkoekenhuis Pan van Persijn naar restaurant	-	Monkeybos, Boerderij Meijendel, theehuis Het Panbos, recreatiecentrum Zuidduinen Katwijk, bezoekerscentrum de Tapuit met een duintuin en paardenstal, informatiekiosk Watertorenplein, uitzichtplatform Abelentop Vallei Meijendel, verschillende speeltuinen en hotel Duinoord. Educatie elementen rond bezoekerscentrum gericht op kinderen: duincampus. Speelelementen op de springweide.	Doorgaand, dagelijks gebruik door individuen, paarden en honden. Zie omvang recreatie in het evaluatierapport.
Gebruik en aanwezigheid recreatieve infrastructuur (Bestaat uit fietsrecreatie op bestaande fietspaden, paardrijden op bestaande ruiterpaden, wandelaars op bestaande wandelpaden en –routes en hondenuitlaat (aangelijnd) op bestaande wandelpaden)	Gewijzigd	Nieuwe fietsverbinding Waalsdorpervlakte-TNO (2020) en fietspad Vlaggenduin (buiten N2000) Toegang voor Kijfhoek en Bierlap is sinds 2020 aangepast (geen Passe Partout meer, maar dagkaarten) Het algemene beeld is dat de recreatiedruk in het gebied is toegenomen. Dat blijkt ook uit het rapport 'Trendanalyse Meijendel' (Royal HaskoningDHV 2022). Er wordt door terreinbeheerders een gedragswijziging gesignaleerd onder recreanten: minder respect voor gebods- en verbodsbepalingen. Er is zijn nieuwe recreatievormen: trailrunning en gebruik van e-bike (vaak met claxons). Sportclubs organiseren meer activiteiten in het gebied Hondenuitlaten in het gebied is toegenomen. Er zijn hondenuitlaatservices met grote groepen honden. Dunea herkent deze toename van hondenuitlaatservices niet. Voor het gebruik van deze infrastructuur	-	Hele gebied	Doorgaand, dagelijks gebruik door individuen, paarden en honden. Zie omvang recreatie in het evaluatierapport.

		zijn recreatieve voorzieningen, zoals informatieborden, banken en bewegwijzering, aanwezig.			
Recreatief gebruik buiten paden: betreding van opengestelde akkerweiden en ligweiden (zoals Dorendel-Vriezewei, ligweiden Pan van Persijn en de speel en ligweide in de Vallei Meijendel) en betreding in de noordrand van Berkheide nabij Katwijk (zeedorpengebruik).	Gewijzigd	De recreatiedruk in het gebied is toegenomen (Royal HaskoningDHV 2022) Betreft onder andere gebruik van Akkerweiden zoals de Vriezewei. Betreft zeedorpengebruik.	-	Akkerweiden, ligweiden en zeedorpengebied.	Doorgaand, continu gebruik door individuen. Met de grootste hoeveelheden in de zomermaanden. Zie omvang recreatie in het evaluatierapport.
Excursies: Doorgaans betreft het excursies die worden gehouden door de natuurbeheerder of een natuurvereniging (IVN, KNNV etc.). Daarnaast vindt natuureducatie voor scholen plaats en worden zomerexcursies gehouden in enkele (vleermuis) bunkers (alleen in het bunkercomplex bij de Wassenaarse Slag en de bunkers in Rijksdorp).	-	De randvoorwaarde uit het eerste beheerplan voor excursies in de bunkers van Rijksdorp (opstellen randvoorwaarden en ruimtelijke zonering) is niet uitgevoerd. Voor Wassenaarse slag is een zonering ingesteld: 1. Strikt vleermuisreservaat, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 juli; 2. Gecombineerd vleermuisreservaat, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 september 3. Publiek gedeelte, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 oktober.	-	Verschillende locaties	Omvang en momenten afhankelijk van periode (beschreven onder de tabel).

18. Gebruik en aanwezigheid horeca en recreatievoorzieningen

Effectenbeschrijving

Voor het gebruik en de aanwezigheid van horeca en recreatieve voorzieningen, alsook de overige vormen van recreatief gebruik, geldt dat dit verspreid over Meijendel & Berkheide plaatsvindt op grond van een bestaande recreatieve zonering (wijzigingen ten opzichte van de opgenomen beschrijving dienen opnieuw te worden beoordeeld). Wanneer activiteiten een geldige vergunning (in het kader van de Ow.) hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. De stikstofemissie en –depositie volgend uit het verkeer voor de aanwezige voorzieningen en volgend uit andere activiteiten, wordt integraal opgepakt via de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE). In het kader van recreatief gebruik is vooral verstoring van typische soorten (vogels, amfibieën, reptielen, konijn) een aandachtspunt. In meer besloten vegetaties reiken verstoringseffecten slechts tot op een beperkte afstand. Met name de open habitattypen (H2120, H2130, H2190B&C) zijn relevant voor de beoordeling van de verschillende vormen van recreatief gebruik. Dit kan invloed hebben op het leefgebied van de kamsalamander. Op het leefgebied van de nauwe korfslak en meervleermuis worden effecten uitgesloten, er zijn geen horeca/recreatieve voorzieningen in/nabij winterobjecten en er is geen overlap met het leefgebied van

de nauwe korfslak. De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden.

Beoordeling
De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

19. Gebruik en aanwezigheid recreatieve infrastructuur

Effectenbeschrijving
Voor het gebruik en de aanwezigheid van recreatieve infrastructuur, geldt dat dit verspreid over Meijendel & Berkheide plaatsvindt op grond van een bestaande recreatieve zonering. Het recreatieve gebruik heeft in beginsel een relatie met alle toegankelijke habitattypen en leefgebieden. In het kader van recreatief gebruik is vooral verstoring van typische soorten (vogels, amfibieën, reptielen, konijn) een aandachtspunt. In meer besloten vegetaties reiken verstoringseffecten slechts tot op een beperkte afstand. Met name de open habitattypen (H2120, H2130, H2190B&C) zijn relevant voor de beoordeling van de verschillende vormen van recreatief gebruik. Dit kan invloed hebben op het leefgebied van de kamsalamander. Aanvullend is er mogelijke overlap met het leefgebied van de nauwe korfslak (mogelijke versnippering deelgebied door paden).

De verwachte impact van niet aangelijnde honden is relatief groot (op basis van Krijgsveld, 2008). Deze laatste gebruiksvorm speelt specifiek rond het Zwarte Pad en Van Alkemadelaan in Den Haag en de Laan van Nieuw-Zuid van Katwijk. Losloop van honden buiten deze gebieden is niet toegestaan en zodoende ook niet in deze beoordeling betrokken. Zie hoofdstuk 8 voor maatregelen betreffende het loslopen van honden.

De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Gebruik van de aanwezige recreatieve infrastructuur is gebonden aan de toegangsbepalingen van de terreinbeheerders. Daarnaast zorgt de recreatieve zonering ervoor dat de grootste drukte beperkt blijft tot de directe omgeving van toegangspunten tot het gebied, met name de omgeving van de grotere parkeerplaatsen. De toegangsbepalingen in combinatie met de schaal van het gebied en de zonering, beperken verstoringseffecten (geluid, beweging) op de typische soorten op gebiedsniveau.

Beoordeling
De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

20. Recreatief gebruik buiten paden (akker- en ligweiden en het zeedorpenlandschap)

Effectenbeschrijving
Deze activiteiten heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. De akker- en ligweiden en het zeedorpenlandschap van Berkheide bestaan wel deels uit het habitattype grijze duinen (H2130B). De overgangen tussen de meer open vegetaties en de (duindoorn)struwelen van het zeedorpenlandschap vormt leefgebied voor de nauwe korfslak.

Over het algemeen heeft het kenmerkende zeedorpengebruik (met een lichte vorm van betreding) een positieve invloed op de kwaliteit van (kalkrijke) grijze duinen. In het geval van overbetreding, verdwijnen kenmerkende vegetaties en krijgt kaal zand de overhand (oppervlakteverlies). Daar waar sprake is van een grote belasting door het uitlaten van honden kan daarnaast eutrofiering optreden en kunnen typische soorten (waaronder het konijn) verdwijnen als gevolg van verstoring. In de noordrand van Berkheide (hondenlosloopgebied Laan van Nieuw-Zuid) en aan de stadrand van Den Haag

(hondenlosloopgebied nabij Zwarte Pad en Van Alkemadelaan) is de intensiteit van betreding en aanwezigheid van honden groot. Zie hoofdstuk 8 voor maatregelen betreffende het loslopen van honden. Niet toegestane activiteiten buiten de paden worden niet verder beoordeeld in deze voortoets.

Toegestane betreding buiten de paden, en meer specifiek aanwezigheid van grotere aantallen honden, leidt lokaal tot verstoring en eutrofiering binnen het habitattype grijze duinen. De verstoring leidt vooral tot een lagere dichtheid van typische soorten broedvogels. Ook konijnen worden in de directe omgeving verstoord. Eutrofiering als gevolg van hondenuitwerpselen leidt ter plaatse mogelijk tot een afname van de soortenrijkdom van (duingrasland)vegetaties. Ook graafactiviteiten van honden leiden op lokaal niveau tot oppervlakteverlies. Indien specifiek voor honden aan de toegangsvoorwaarden van de terrein beherende organisaties voldaan wordt (aanlijnplicht, beperkingen toegankelijkheid, opruimplicht), is meer lokaal nog sprake van een vermestende en verstorende invloed. Dit geldt vooral langs paden, langs de dorpsrand van Katwijk, het Zwarte Pad en de Van Alkemadelaan bij Den haag en nabij parkeerplaatsen.

Beoordeling
Bij ongewijzigd gebruik zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

21. Excursies

Effectenbeschrijving
Voor excursies geldt dat dit verspreid over Meijendel & Berkheide plaatsvindt op grond van een bestaande recreatieve zonering. Het recreatieve gebruik heeft in beginsel een relatie met alle toegankelijke habitattypen en leefgebieden. In het kader van recreatief gebruik is vooral verstoring van typische soorten (vogels, amfibieën, reptielen, konijn) een aandachtspunt. In meer besloten vegetaties reiken verstoringseffecten slechts tot op een beperkte afstand. Met name de open habitattypen (H2120, H2130, H2190B&C) zijn relevant voor de beoordeling van de verschillende vormen van recreatief gebruik. Dit kan invloed hebben op het leefgebied van de kamsalamander. Aanvullend zijn de leefgebieden van meervleermuis en nauwe korfslak relevant.

Natuurexcursies (excl. [vleermuis]bunkers):
Natuurexcursies worden door deskundigen gegeven aan kleine groepen mensen, waarbij de nadruk ligt op natuurbeleving en het ontwikkelen van natuurkennis. Kwetsbare vegetaties worden ontzien. Excursies waarbij de toegangsregels worden overtreden zijn slechts mogelijk met toestemming van de beheerder, met andere woorden excursies mogen niet van het pad af tenzij daarvoor toestemming is gegeven door de beheerder. Gezien het kleinschalige karakter en de wijze waarop de natuurexcursies worden gegeven, kunnen effecten op natuurdoelen worden uitgesloten.

Excursies in (vleermuis)bunkers:
Specifiek excursies in het gangenstelsel van de Wassenaarse slag worden gehouden op basis van de volgende richtlijnen (op basis van intern advies van aan Staatsbosbeheer: ‘Richtlijnen en maatregelen renovatie gangenstelsel Wassenaarse slag Wassenaar’): Geen rondleidingen in de periode tussen 1 oktober en 1 mei; Grotere groepen volwassenen en kinderen zijn alleen toegestaan in de zomermaanden tussen 1 mei en 1 juli; In de nazomer zijn rondleidingen mogelijk met een groepsgrootte van 20 deelnemers met maximaal 10 kinderen. Vanaf 1 september is de maximale groepsgrootte 10 deelnemers waarvan maximaal 3 kinderen.

Naast richtlijnen is er in de Wassenaarse slag een zonering ingesteld: Strikt vleermuisreservaat, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 juli; Gecombineerd vleermuisreservaat, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 september; Publiek gedeelte, in dit gedeelte zijn rondleidingen mogelijk van 1 mei tot 1 oktober. Deze richtlijnen en zonering moeten ervoor zorgen dat parende, baltsende en overwinterende (meer)vleermuizen niet verstoord worden. Deze richtlijnen zorgen er ook voor dat de bunkerstelsels met een zwakke bouwconstructie niet betreden worden. Deze richtlijnen zijn specifiek voor de Wassenaarse slag, en leiden voor dit bunkercomplex tot de

conclusie dat effecten van (vleermuis)excursies kunnen worden uitgesloten. In dit grote bunkercomplex is namelijk een dusdanige zonering mogelijk zodat excursies (met inachtneming van de randvoorwaarden) mogelijk zijn tezamen met de functie voor vleermuizen.
Voor (vleermuis)excursies het bunkercomplex in Rijksdorp geldt dat er geen richtlijnen en een zonering zijn vastgesteld. Het is daarmee onduidelijk in hoeverre de excursies in de bunkers leiden tot verstoring van (meer)vleermuizen.
In het eerste beheerplan werden er voorwaarden gesteld voor excursies:

1. Excursies naar het gangenstelsel van de Wassenaarse slag op grond van de beschreven richtlijnen. Bij aanwezigheid van zomerverblijfplaats(en) geen excursies in de betreffende bunker(s).
2. Voor excursies in de bunkers van Rijksdorp worden door een ter zake kundige, randvoorwaarden en een ruimtelijke zonering opgesteld (handelingskader meervleermuis), waarmee verstoring van (winterobjecten van) vleermuizen met zekerheid wordt voorkomen. Oorspronkelijk zou dat ten tijde van het eerste beheerplan worden opgezet, dit is niet gebeurt. Het opstellen van een handelingskader voor de meervleermuis is in dit beheerplan als maatregel opgenomen. Deze randvoorwaarden en ruimtelijke zonering worden naar de provincie Zuid-Holland verstuurd ter beoordeling.

Deze voorwaarden zijn afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarden kenmerken van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Wanneer deze voorwaarden in acht worden genomen zijn significant negatieve effecten uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Cultuurhistorie en aardkundige waarden

Tabel 0-6 Het huidige gebruik (Cultuurhistorie en aardkundige waarden) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Beheer en gebruik zeedorpenlandschap en cultuurhistorisch akkercomplex Dorendel-Vriezewei	Gewijzigd	Wijziging betreft (SBB): Aanvullend drukbegrazing met schapen in najaar, met name in Vlaggenduin (langs schietbaan) sinds 2017. Bestaand gebruik: Betreding door bezoekers, gebruik als ligweide door recreanten, bramen plukken, kleinschalig maaibeheer, lokaal verwijderen van houtige gewassen en het in stand houden van de structuur van de wallen, akkers en bijbehorend reliëf.	Recreanten en SBB	Dorendel-Vriezewei en zeedorpengebied	Doorlopend dagelijks gebruik door individuen met de hoogste aantallen in de zomermaanden. Zie omvang recreatie in het evaluatierapport.
Beheer en gebruik voormalige akkercomplexen	Niet gewijzigd	In het duingebied komen verspreid complexen van akkertjes en de bijbehorende wallen voor.	Dunea	O.a. in de vallei Meijendel, Kijfhoek en Bierlap, Harstenhoek.	Cyclisch maaien (zie regulier beheer in het beheerplan) van open (duin)graslanden waarbij ook het maaisel wordt afgevoerd. Jaarlijks inzetten van een schaapskudde op duingraslanden met een groot reliëf.

Bescherming en onderhoud waardevolle elementen	Gewijzigd	Dunea en SBB hebben veel onderhoud aan de bunkers om ongewenste bezoekers te weren (zie ook onder natuurbeheer). Het betreft hier gebouwen in het gebied die zijn aangewezen als rijksmonument of gemeentemonument, zoals de watertorens, machinekamer Scheveningen en boerderij Meijendel.	Dunea en SBB	Historische bouwkundige objecten bestaan uit de bunkercomplexen (Katwijk, Wassenaarse slag, Rijksdorp, kustbatterij Scheveningen-noord), waarnemingspost Koepelduin, Watertoren, pompgebouw en voorfiltergebouw Katwijk, barakkenkamp Mientkant, diverse tankmuren, boerderij Meijendel, bezoekerscentrum de Tapuit, watertoren, machinekamer Scheveningen en Springtuin	Regulier onderhoud jaarlijks, incidenteel onderhoud door vandalisme variabel. Er wordt beheer uitgevoerd ter conservatie van deze objecten. Voor Dunea hebben veel van deze gebouwen (bijvoorbeeld watertorens) een functie en worden daarvoor actief onderhouden. Daar waar de historische bouwkundige objecten/monumenten geen functie hebben (niet functioneel), worden deze wind- en waterdicht gehouden.

22. Beheer en gebruik zeedorpenlandschap en cultuurhistorisch akker-complex Dorendel-Vriezewei

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Het zeedorpenlandschap, waaronder het voormalige complex met duinakkertjes Dorendel Vriezewei bestaat hoofdzakelijk uit het habitattype H2130A kalkrijk grijs duin. Meer lokaal zijn de habitattypen H2130B kalkarm grijs duin en H2160 duindoornstruwelen aanwezig. Daarnaast maken de overgangen tussen de meer open vegetaties en de (duindoorn)struwelen en de struwelen zelf onderdeel uit van het leefgebied van de nauwe korfslak.

Het beheer en gebruik sluit aan bij het traditionele gebruik van het zeedorpenlandschap, dat juist heeft gezorgd voor de aanwezigheid van diverse typische soorten. Mits met mate vormt de activiteit en betreding van het landschap een vorm van instandhoudingsbeheer van de aanwezige duingraslanden (H2130A en H2130B) en heeft het zelfs een positief effect op de kwaliteit van het aanwezige kalkrijke grijze duin. Het lokaal verwijderen van houtige gewassen voor het behoud van de oorspronkelijke openheid kan (beperkte) van invloed zijn op het areaal H2160 duindoornstruwelen en het leefgebied van de nauwe korfslak. Gezien de geringe omvang in verhouding tot het totale oppervlak aan (duindoorn)struwelen (in totaal honderden ha) is dit een beperkt (lokaal) negatief effect.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

23. Beheer en gebruik voormalige akkercomplexen

Effectenbeschrijving
In de voormalige akkercomplexen is sprake van ligging van de habitattypen H2130A kalkrijk grijs duin, H2130B kalkarm grijs duin en H2160 duindoornstruwelen. Sommige wallen zijn aangemerkt als H2180A droge duinbossen.

Voor wat betreft open maken en behouden van het historische / open karakter van voormalige akkercomplexen (inclusief wallen), geldt dat er grote samenhang is met het behoud van kwaliteit en omvang van habitattypen. Mits het beheer van de open (duin)graslanden extensief is (maximaal jaarlijks maaien en afvoeren, en/of begrazen) sluit dit goed aan bij de Natura 2000-waarden en

kunnen effecten worden uitgesloten. (Oude) bomenrijen en wallen vormen daarbij schuil- en broedgelegenheid voor diverse typische soorten. Het lokaal verwijderen van houtige gewassen kan (beperkt) van invloed zijn op het areaal H2160 duindoornstruwelen en het leefgebied van de nauwe korfslak. Gezien de zeer geringe omvang (enkele hectare) in verhouding tot het totale oppervlak aan (duindoorn)struwelen (in totaal honderden ha) is dit een zeer beperkt (lokaal) negatief effect. Het beheer van een kleinschalige akker nabij Boerderij Meijendel kan in beginsel leiden tot eutrofiering van de omgeving en verstoring van typische soorten in de omgeving. Indien er extensief wordt bemest (duineigen mest, compost), er met klein materieel wordt gewerkt en omliggende habitattypen niet worden benut voor opslag van materieel, compost e.d. of aanvoerroute, doen negatieve effecten zich niet voor.
In het eerste beheerplan werden er voorwaarden gesteld voor het beheer en gebruik van voormalige akkercomplexen:

1. Cyclisch maaien van open (duin)graslanden waarbij ook het maaisel wordt afgevoerd. Maaien en afvoeren vindt buiten het broedseizoen (15 maart–15 augustus) plaats. Jaarlijks inzetten van een schaapskudde op duingraslanden met een groot reliëf.
2. Ten behoeve van beheer van de kleinschalige akker nabij boerderij Meijendel wordt extensief bemest (duineigen mest, compost), wordt er met klein materieel gewerkt en worden omliggende habitattypen (H2160, H2180) niet benut voor opslag van materieel, compost e.d. noch als aanvoerroute.

Deze voorwaarden zijn afkomstig uit het eerste beheerplan, wat het kenmerken van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Wanneer deze voorwaarden in acht worden genomen zijn significant negatieve effecten uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

24. Bescherming en onderhoud waardevolle elementen

Effectenbeschrijving
Waardevolle historische bouwkundige objecten (excl. bunkers) hebben geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Bunkercomplexen zijn van belang voor de voortplanting en als winterobject voor (meer)vleermuizen. Enkele sprangen zijn ouder dan 100 jaar. Om onderhoud mogelijk te maken worden sprangen vrijgehouden van opgaande vegetatie. De puttenreeksen zijn daardoor goed zichtbaar. Door hun lage, rechte ligging en hun openheid steken de sprangen af tegen het hoger gelegen, reliëfrijke en vaak met struweel begroeide omliggende duin. Hierdoor zijn het goed herkenbare, inmiddels voor dit duingebied kenmerkende, structuren.

Beheer- en onderhoud aan historische bouwkundige objecten kan in beginsel leiden tot geluidsverstoring van typische soorten (broed)vogels, voornamelijk als technieken worden gebruikt met een grote geluidsproductie. Doordat in veel gevallen echter geen sprake is van overlap met leefgebieden of habitattypen zijn effecten als gevolg van gebruik en beheer van historische gebouwen grotendeels uitgesloten. Door te werken met de gedragscode worden eveneens verstoringen voorkomen. Het zijn met name restauratiewerkzaamheden met een grote geluidsproductie die desondanks tot verstoring kunnen leiden, zeker wanneer deze in het broedseizoen plaatsvinden. Daarnaast kunnen herstelwerkzaamheden aan bunkers, indien zij overlappen met de paar- en overwinteringsperiode, leiden tot verstoring van meervleermuizen. Indien restauratiewerkzaamheden met een grote geluidsproductie buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli) plaatsvinden, kunnen negatieve effecten op typische soorten (broed)vogels worden uitgesloten. Bij verstoring kunnen deze vogels gemakkelijk(er) uitwijken (anders dan in het broedseizoen).

In het eerste beheerplan werden er voorwaarden gesteld voor de bescherming en onderhoud waardevolle elementen:

1. Herstelwerkzaamheden aan bunkers van belang als winterobject voor (meer)vleermuizen vinden plaats buiten de paar- en overwinteringsperiode van de meervleermuis. Een uitzondering hierop vormt kleinschalig herstel van bunkers (hekwerken e.d.) na inbraak (vandalisme). Deze herstelwerkzaamheden zijn noodzakelijk om verdere betreding door onbevoegden en daarmee verstoring te voorkomen. Ook (of wellicht juist) herstelwerkzaamheden aan bunkers (bij inbraak) in de zomerperiode kunnen juist nodig zijn om effecten op het paar- en overwinteringsseizoen van (meer)vleermuizen te beperken. Door inachtname van algemene gedragsregels (zoals die ook gelden voor de monitoring) kan onnodige verstoring tijdens deze herstelwerkzaamheden worden voorkomen.
2. Restauratiewerkzaamheden aan overige objecten (anders dan vleermuisbunkers) met een sterke geluidsproductie worden buiten het broedseizoen uitgevoerd (15 maart–15 augustus).

Deze voorwaarden zijn afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarden kenmerken van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Door inachtname van algemene gedragsregels kan onnodige verstoring tijdens deze herstelwerkzaamheden worden voorkomen. Met inachtneming met bovenstaande voorwaarden kunnen effecten op typische soorten broedvogels en meervleermuizen worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Militaire activiteiten

Tabel 0-7 Het huidige gebruik (Militaire activiteiten) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Gebruik van de voorzieningen voor sportactiviteiten	Geen wijzigingen	de onverharde zandpaden in het Natura 2000-gebied worden gebruikt voor cooperteste n, veldcrossoef enlopen en survivaltrainingen	Defensie	Militair terrein bij Waalsdorpervlakte en Uilenbosch	-
Gebruik van de aanwezige radarbol van de NATO	Geen wijzigingen	In het Natura 2000-gebied staat een radarbol van de NATO. Deze radarbol staat hoger dan de omgeving.	Defensie	Militair terrein bij Waalsdorpervlakte en Uilenbosch	-
Gebruik van de voorzieningen door de Politiehondenverenigin g DES (civiel)	Geen wijzigingen	Een deel van het terrein is nu in eigendom van RVB	Politiehondenvereni ging DES	Oude hindernisbaan, deze ligt buiten het N2000-gebied, maar mogelijk lopen honden het N2000-gebied in.	-
Gebruik van de kleiduivenschietbaan en sportvelden (civiel)	Geen wijzigingen	Een deel van het terrein is nu in eigendom van RVB.	Kleiduivenschiet-vereniging	Waalsdorpervlakte. De schietbaan ligt buiten het N2000-gebied maar het valgebied van kleiduiven en hagel	Dagelijks gebruik van de banen en velden door meerdere groepen.

		Civiel gebruik van grassportveld door hondenclub Argus, civiel gebruik van de kleiduivenschietbaan door jachthondenvereniging St. Hubertus en civiel gebruik van de schietbaan van KSV Oranje Nassau.		ligt (grotendeels) binnen het N2000-gebied	
Gebruik van de voorzieningen (bunkers, opstelplaatsen, aan- en afvoerweg)	Geen wijzigingen	Op het terrein MMC De Kom zijn een dienstengebouw en bovengrondse bunkers aanwezig. Daarnaast loopt door het gebied een verharde weg. Momenteel wordt het terrein niet gebruikt maar de milieuvergunning is nog wel van kracht.	Defensie	De Kom	Momenteel wordt het terrein niet gebruikt
Beheer en onderhoud van de voorzieningen	Geen wijzigingen	Alle aanwezige voorzieningen worden periodiek onderhouden.	Defensie	De Kom	Het gaat hierbij om zaken als het schoonmaken van verharding en gebouwen, onderhoud van afrastering van gebouwen, het vrijhouden van de afrastering van hinderlijke begroeiing, aanvullen met zand indien ongewenste uitstuiving rond afrastering plaatsvindt en controle van de bliksembeveiliging. Verder worden meerdere keren per jaar rond de bunkers ongewenste konijnenholen opgevuld met zand en de ondergrondse delen van bunkers worden vrijgehouden van bomen en struiken.

Terreinbeheer	Gewijzigd	Aantal schapen gewijzigd.	Defensie	De Kom	De duinbegroeiing op het terrein wordt beheerd met een schaapskudde van 40 tot maximaal 100 exemplaren. Sinds 2020 met maximaal 25 schapen.

25. Gebruik van de voorzieningen voor sportactiviteiten, De onverharde zandpaden in het Natura 2000-gebied worden gebruikt voor coopertesten, veldcross-oefenlopen en survival-trainingen

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor. Bekend is dat er daarnaast in het Uilenbosch overwinteringsplaatsen van (meer)vleermuizen voorkomen.

Wanneer gekeken wordt naar militaire activiteiten binnen het Natura 2000-gebied, dan zijn een aantal effecten van toepassing. Het gaat hierbij om verstoring, mechanische effecten, toename van toxische stoffen en toename van gebiedsvreemde stoffen. Verstoring is van belang voor hiervoor gevoelige (typische) diersoorten.

De sportactiviteiten kunnen leiden tot verstoring als gevolg van geluid en optische prikkels. Verder leiden de activiteiten tot mechanische effecten door het betreden van de zandpaden en de nabijgelegen vegetaties. De verstoring geldt voornamelijk voor konijnen, broedvogels en trekvogels, en het effect lokaal van aard (in verband met besloten aard terrein, en reliëf). Militaire activiteiten kunnen door verstoring van typische soorten een effect hebben op de kwaliteit van aanwezige habitattypen met een Natura 2000-waarde. Dit is met name aan de orde bij de activiteiten die zijn gerelateerd aan het militair terrein Uilenbosch. Gezien het lokale karakter van de activiteit, de beslotenheid van het terrein en vanwege het aanwezige reliëf, reikt het geluid niet ver. Dit geldt ook voor optische verstoring. Lokaal kan dus zeker sprake zijn van verstoring, maar dit zal niet van wezenlijke invloed zijn op het broed- of reproductiesucces van aanwezige typische soorten. Effecten op meervleermuizen zijn uitgesloten omdat activiteiten niet plaatsvinden bij de overwinteringslocaties. Daarnaast is voorzien in mechanische effecten. Door betreding blijft enige mate van dynamiek aanwezig. Door mechanische effecten worden successiestadia teruggezet en blijft verstuiving mogelijk. Dit heeft een positief effect op het aanwezige grijze duin. Voor de struwelen en bossen zijn de effecten neutraal: mechanische effecten zijn hier niet voorzien. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

26. Gebruik van de aanwezige radarbol van de NATO

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteit plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor. Bekend is dat er daarnaast in het Uilenbosch overwinteringsplaatsen van (meer)vleermuizen voorkomen. Wanneer gekeken wordt naar militaire activiteiten binnen het Natura 2000-gebied, dan is een verstoringsfactor mogelijk relevant. Het gaat hierbij om verstoring. Verstoring is van belang voor hiervoor gevoelige (typische) diersoorten. Gebruik van / rondom de radarbol van de NATO leidt tot een permanent geluid in de omgeving. Het geluid is continu, waarvoor gewenning is opgetreden voor soorten in de omgeving. Er is hier geen sprake van verstoring. Significant negatieve effecten zijn uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

27. Gebruik van de voorzieningen door de Politiehondenvereniging DES (civiel)

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor. Bekend is dat er daarnaast in het Uilenbosch overwinteringsplaatsen van (meer)vleermuizen voorkomen.

Wanneer gekeken wordt naar deze activiteit binnen het Natura 2000-gebied, dan is een verstoringsfactor van toepassing. Het gaat hierbij om verstoring. Verstoring is van belang voor hiervoor gevoelige (typische) diersoorten. De Politiehondenvereniging DES maakt gebruik van de oude hindernisbaan, deze ligt buiten het Natura 2000-gebied mogelijk lopen de honden ook het Natura 2000-gebied in. Gebruik van het Natura 2000-gebied door honden buiten de vrij toegankelijke paden, wegen en hondenlosloopgebieden is formeel niet toegestaan, en is daarmee niet beoordeeld in dit beheerplan. Zie hoofdstuk 8 voor maatregelen betreffende het loslopen van honden. Significant negatieve effecten van deze activiteit buiten het Natura 2000-gebied zijn uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

28. Gebruik van de kleiduivenschietbaan en sportvelden (civiel)

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor. Bekend is dat er daarnaast in het Uilenbosch overwinteringsplaatsen van (meer)vleermuizen voorkomen.

Wanneer gekeken wordt naar deze activiteit binnen het Natura 2000-gebied, dan zijn een aantal effecten van toepassing. Het gaat hierbij om verstoring, mechanische effecten, toename van toxische stoffen en toename van gebiedsvreemde stoffen. Verstoring is van belang voor hiervoor gevoelige (typische) diersoorten.

Het valgebied van de hagel en kleiduiven ligt in het Natura 2000-gebied, waardoor de kans op gebiedsvreemde stoffen (staal, materiaal kleiduif [composiet van zand, bindmiddel, kleurstof en/of klei) in het Natura 2000-gebied reëel is. Ten behoeve van de waterkwaliteit zijn er met Dunea afspraken gemaakt over welke hagel (staal) en kleiduiven (bevatten geen cadmium) worden gebruikt. Daarnaast geldt het “Besluit kleiduivenschieten Wms” sinds 2004, waarmee het gebruik van kleiduiven met hogere concentraties milieugevaarlijke stoffen verboden is. Ophoping van toxische stoffen (na 2004) wordt zodoende niet verwacht. Het gebruik van de kleiduivenschietbaan zal daarom vooral leiden tot geluidsverstoring (schieten), waarbij met name typische soorten broedvogels hinder kunnen ondervinden. Gezien het lokale karakter van de activiteit, de beslotenheid van het terrein en vanwege het aanwezige reliëf, reikt het geluid niet ver. Daarnaast kunnen fragmenten van de kleiduiven leiden tot ophoping van afval, ophoping van afval (fragmenten kleiduiven) in het Natura 2000-gebied is ongewenst, en leidt mogelijk tot eutrofiering van aanwezig habitats (H2130B, grijs duin kalkarm). Om dit effect weg te nemen is in het eerste beheerplan de voorwaarde aan de activiteit gesteld dat periodiek resten van kleiduiven uit het valgebied in het Natura 2000-gebied worden verwijderd:

I. Fragmenten van kleiduiven in het valgebied in het Natura 2000-gebied worden periodiek (maandelijks) opgeruimd en uit het Natura 2000-gebied afgevoerd. Indien dit

geen mogelijkheid is, dient het valgebied dusdanig geplaatst te worden zodat dit buiten het Natura 2000-gebied ligt.

Deze voorwaarde is afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarde een kenmerk van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Wanneer deze voorwaarden in acht worden genomen zijn significant negatieve effecten op uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

29. Gebruik van de voorzieningen (bunkers, opstelplaatsen, aan- en afvoerweg)

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor. Het gebruik van de voorzieningen op De Kom is beperkt tot de aanwezige gebouwen en aan- en afvoerweg en is weinig intensief.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

30. Beheer en onderhoud van de voorzieningen

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor.

Beheer en onderhoud kan leiden tot verstoring en mechanische effecten. Verstoring is voorzien voor broedvogels en konijnen. In het bijzonder het dichtstoppen van holen heeft een effect op konijnen. Dit gebeurt rond de bunkers. Bij het onderhoud van aanwezige voorzieningen (bunkers, hekwerken e.d.) wordt vegetatie verwijderd, het dichtstoppen van konijnenholen heeft rondom bunkers een negatief effect op het grijze duin. Mechanische effecten zijn het gevolg van het verwijderen van ongewenste vegetatie. Omdat het hier echter om opgaande vegetatie gaat en daarmee het dichtgroeien van de duinen wordt voorkomen, is dit effect positief.

Militaire activiteiten kan door verstoring van typische soorten een effect hebben op de kwaliteit van aanwezige habitattypen. Gezien het beperkte karakter van de activiteit en het feit dat de verstoring beperkt is, zal dit niet van wezenlijke invloed zijn op het broed- of reproductiesucces van aanwezige typische soorten. Significant negatieve effecten van deze activiteit zijn uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

31. Terreinbeheer

Effectenbeschrijving
Binnen de delen waar militaire activiteiten plaatsvinden, komen de habitattypen kalkrijke grijze duinen (H2130A) en kalkarme grijze duinen (H2130B), duindoornstruwelen (H2160), duinbossen van het droge type (H2180A) en van de binnenduinrand (H2180C) voor.

Het terreinbeheer betreft instandhoudingsbeheer en is juist noodzakelijk voor het behoud van aanwezige duingraslanden. Dit beheer leidt tot positieve effecten. Door mechanische effecten worden

successiestadia teruggezet en blijft verstuiving mogelijk. Dit heeft een positief effect op het aanwezige grijze duin. Voor de duindoornstruwelen en duinbossen zijn de effecten neutraal: mechanische effecten zijn hier niet voorzien. De frequentie, duur en intensiteit van de activiteit kan niet leiden tot een significant negatief effect.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Bebouwing en infrastructuur in Natura 2000-gebied

Tabel 0-8 Het huidige gebruik (Bebouwing en infrastructuur in Natura 2000-gebied) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Bebouwing	Geen wijzigingen	Er is bebouwing aanwezig binnen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	Particulieren	o.a. Boerderij Meijendel; Dienst- en recreatiewoningen Cantineweg, Katwijk, overige bedrijfsgebouwen en dienstwoningen Dunea; bebouwing Pompstation Katwijk	Zie opsomming bebouwing
Infrastructuur	Geen wijzigingen	Er is infrastructuur aanwezig binnen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	-	Parkeerplaatsen Vallei Meijendel en De Kuil; Parkeerterrein Zwarte Pad; Bestaande straatverlichting Wassenaarseslag; parkeerterrein Kievietsduin (280 plaatsen)	Zie opsomming infrastructuur
Straatverlichting	Geen wijzigingen	Er is straatverlichting aanwezig binnen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	-	Straatverlichting is vooral aanwezig ter hoogte van de parkeerplaatsen en/of rotondes van het Zwarte Pad, Wassenaarse Slag, Zuidduinen, Pompstationsweg en Meijendelseweg	Zie opsomming straatverlichting
Kleinschalig beheer en onderhoud	Geen wijzigingen	Leggen van tegels met locatieaanduiding elke 100 meter op hoofdfietspadennet; Beheer en onderhoud van (bedrijfs)wegen, paden, bermen, gemarkeerde routes en daarbij aanwezige borden, markeringstekens en bankjes; Onderhoud van borden, rasters, slagbomen, verlichting en parkeervoorzieningen; Beheer / calamiteiten kabels en leidingen; Gladheidsbestrijding.	-	Gehele gebied	Tot het beheer- en onderhoud worden kleinschalig werkzaamheden (specifieke locaties, korte uitvoeringsduur) gerekend waarbij geen ruimtebeslag (gebruik maken van bestaande paden en wegen) op habitattypen en leefgebieden van soorten ptreed

32. Bebouwing

Effectenbeschrijving

De ligging van bebouwing heeft geen overlap met de ligging van habitattypen en leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. In een aantal gevallen is bebouwing (tekstueel) geëxclaveerd in het aanwijzingsbesluit.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

33. Infrastructuur en straatverlichting

Effectenbeschrijving
Infrastructuur heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Wel kan de aanwezigheid van straatverlichting relevant zijn voor het voorkomen van de lichtgevoelige meervleermuis binnen het gebied. Dit geldt ook voor het voorkomen van lichtgevoelige typische soorten in de omgeving van infrastructuur.

Er is geen sprake van straatverlichting nabij bunkers die als verblijfplaats dienen voor (meer)vleermuizen. Gebieden met kustmatige verlichting worden door vleermuizen gemeden, daarnaast kan verlichting een barrière vormen en ertoe leiden dat (delen van) vliegroutes minder in trek raken of in onbruik raken. Er kan niet worden uitgesloten dat enige lichtverstoring ter hoogte van één of meerdere vliegroutes in het gebied optreedt. Aangezien de verlichting slechts een beperkt aantal puntbronnen betreft en de meervleermuizen in het gebied vooral boven aanwezige waterpartijen en nabij winter- en paarobjecten vliegen (waar verlichting veelal ontbreekt), zijn eventuele effecten beperkt. Gezien de trend van het aantal overwinterende (meer)vleermuizen in het gebied zijn er geen aanwijzingen dat straatverlichting een belemmering vormt voor het behalen van het instandhoudingsdoel voor de meervleermuis.

Naast de (meer)vleermuizen, kunnen ook typische soorten vogels worden verstoord door uitstraling van licht. Als gevolg van de aanwezige straatverlichting kan enige uitstraling naar aangrenzende habitats van lichtgevoelige typische soorten broedvogels optreden, waardoor de geschiktheid van deze habitats als broedlocatie voor typische vogelsoorten zal afnemen. Gezien het beperkte aantal lichtbronnen is de uitstraling echter beperkt. Om effecten van lichtverstoring blijvend te beperken is het belangrijk dat, in geval van vervanging, gekozen wordt voor lampen/armaturen met een gelijke of mindere uitstraling naar de omgeving. Bij voorkeur wordt gekozen voor vleermuisvriendelijke (LED-)verlichting en/of aangepaste armaturen om lichtverstoring verder te beperken.

In het eerste beheerplan werden er voorwaarden gesteld voor de straatverlichting:

1. In geval van vervanging van bestaande straatverlichting dient te worden gekozen voor lampen/armaturen met een gelijke of verminderde uitstraling naar de omgeving. Bij voorkeur wordt gekozen voor vleermuisvriendelijke (LED-)verlichting en/of aangepaste armaturen om lichtverstoring verder te beperken. Plaatsing van nieuwe verlichting wordt aangemerkt als een nieuw project, en valt niet onder deze beoordeling.

Deze voorwaarde is afkomstig uit het eerste beheerplan, wat deze voorwaarde een kenmerk van de activiteit maakt, daarom zijn deze ook als zodanig beoordeeld in deze voortoets. Wanneer deze voorwaarden in acht worden genomen zijn significant negatieve effecten op uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

34. Kleinschalig beheer en onderhoud

Effectenbeschrijving

Bermen maken lokaal onderdeel uit van het habitattype H2130 grijze duinen (zowel kalkrijk als kalkarm) en het leefgebied van de nauwe korfslak. Beheer en onderhoud kunnen tot verstoring (optisch, geluid) van typische soorten vogels leiden. Daarnaast kan beheer en onderhoud dat tevens plaats vindt in bermen van invloed zijn op leefgebieden van typische soorten insecten, vaatplanten en de zandhagedis en het leefgebied van de nauwe korfslak. Gezien het beperkte karakter van het beheer en onderhoud en het feit dat de verstoring beperkt is, zal dit niet van wezenlijke invloed zijn op het broed- of reproductiesucces van aanwezige typische soorten. Het maaien van bermen kan tot mechanische effecten leiden. Door mechanische effecten worden successiestadia teruggezet wat positief is voor grijze duinen. Het overall effect van beheer en onderhoud op grijze duinen wordt als neutraal beschouwd.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Verkeer in Natura 2000-gebied

Tabel 0-9 Het huidige gebruik (Verkeer in Natura 2000-gebied) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Verkeer naar Wassenaarse slag	Gewijzigd	Het verkeer is toegenomen (Royal HaskoningDHV 2022). Rond de Wassenaarse slag zijn verschillende parkeerplaatsen gelegen die voor een verkeersaantrekkende werking zorgen.	Recreanten	Rond de Wassenaarse slag	Het verkeer is toegenomen (Royal HaskoningDHV 2022).
Verkeer naar Vallei Meijendel	Gewijzigd	Het verkeer is toegenomen (Royal HaskoningDHV 2022).	Recreanten	Bij de boerderij in Vallei Meijendel is een parkeerplaats aanwezig met 200 parkeerplaatsen. De toegankelijkheid van de parkeerplaats wordt geregeld met behulp van een slagboom.	Het verkeer is toegenomen (Royal HaskoningDHV 2022).
Dienstverkeer	Geen wijzigingen	Dienstverkeer Dunea is bijna geheel elektrisch	Dunea	Hoofdzakelijk in de richting van de horecavoorzieningen en gebouwen en drinkwaterwinninginstallaties van Dunea in het gebied. En t bhv beheer en onderhoud natuur en recreatie.	-

35. Verkeer naar Wassenaarse slag

Effectenbeschrijving
Gemotoriseerd verkeer in het Natura 2000-gebied kan leiden tot depositie van stikstof. De stikstofemissie en –depositie volgend uit dit verkeer en volgend uit andere activiteiten, wordt integraal opgepakt via de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

Daarnaast kan verkeer in het gebied in beginsel leiden tot verstoring van typische soorten (geluid, optisch) en tot verkeersslachtoffers onder typische soorten (zandhagedis, rugstreeppad, konijn). Verstoring is met name aan de orde in open habitat. In besloten habitat is de reikwijdte verwaarloosbaar. Met name typische soorten vogels (broedseizoen), amfibieën (rugstreeppad) en reptielen (zandhagedis) kunnen hier hinder van ondervinden. Aangezien verkeer al sinds lange tijd plaats vindt, zal bij aanwezige broedvogels gewenning optreden. Zodoende worden geen verstorende

effecten verwacht. Amfibieën, en met name een mobiele soort als de rugstreeppad, kunnen echter gedurende de paddentrek verkeersslachtoffer worden. De soort komt verspreid voor in het duingebied. Met name op avonden in het voorjaar en zomer kan de soort gespot worden op paden en wegen. Aangezien verkeer vooral name overdag plaats vindt, worden geen effecten op de populatie verwacht. Nachtelijk verkeer, zeker op warme avonden na regen, kan echter tot grote aantallen slachtoffers leiden. Met betrekking tot de zandhagedis geldt dat de route richting Wassenaarse slag op enkele locaties direct grenst aan open zandige duingraslanden, en daarmee geschikt leefgebied voor de zandhagedis. Ter plaatse kunnen zandhagedissen slachtoffer worden van het verkeer. Er zijn echter geen aanwijzingen voor negatieve ontwikkelingen in de populatie, de soort komt verspreid over het gebied voor. Een afname van de verspreiding binnen het habitattype grijze duinen wordt daarom niet verwacht.

Beoordeling
De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

36. Verkeer naar Vallei Meijendel

Effectenbeschrijving
Het verkeer in het gebied kan in beginsel leiden tot verstoring van typische soorten (geluid, optisch) en tot verkeersslachtoffers onder typische soorten (zandhagedis, rugstreeppad, konijn). Verstoring is met name aan de orde in open habitat. In besloten habitat is de reikwijdte verwaarloosbaar. Met name typische soorten vogels (broedseizoen), amfibieën (rugstreeppad) en reptielen (zandhagedis) kunnen hier hinder van ondervinden. Effecten op broedvogels en amfibieën zijn niet aan de orde (zie voor aan nadere toelichting onder de activiteit “Verkeer naar Wassenaarseslag”). Met betrekking tot de zandhagedis geldt dat de route richting Vallei Meijendel vooral door besloten gebied loopt. Een groot deel van de route vormt daarmee geen geschikt leefgebied voor de soort. Negatieve ontwikkelingen in de populatie en/of een afname van de verspreiding zijn niet aan de orde.

Beoordeling
De activiteit vindt plaats binnen de daarvoor bestemde infrastructuur, het gebruik van de voorzieningen is afgestemd op de aanwezige natuurwaarden. Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

37. Dienstverkeer

Effectenbeschrijving
Het dienstverkeer in de richting van de horecavoorzieningen en gebouwen van Dunea kunnen in beginsel leiden tot verstoring (geluid, licht, beweging) en het verwonden of doden van typische soorten. Met name typische soorten vogels (broedseizoen), amfibieën (rugstreeppad) en reptielen (zandhagedis) kunnen hier hinder van ondervinden. Effecten op broedvogels en amfibieën zijn niet aan de orde (zie voor nadere toelichting afbakening relevante Natura-2000 waarden verkeer naar Wassenaarse slag).

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

Vliegen

Tabel 0-10 Het huidige gebruik (Vliegen) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie

Parapenten en overige vormen van (al dan niet gemotoriseerd) laagvliegen (o.a. modelvliegtuigjes)	Onbekend	Het opstijgen van de parapenten gebeurt in de zeereep en vindt voornamelijk plaats ter hoogte van de zeereep en het Zwarte Pad. Het voormalige vliegveld Valkenburg wordt gebruikt voor het laten vliegen van modelvliegtuigen, maar gezien de afstand van de locatie ten opzichte van Meijendel & Berkheide vinden geen vliegbewegingen boven het gebied plaats. Ook op de Friezewei wordt met elektrische modelvliegtuigen gevlogen.	Recreanten	Ter hoogte van de zeereep en het Zwarte pad. Ook op de Friezewei	-
Zweefvliegen	Gewijzigd	Functie is opgeheven	Recreanten	Vanaf vliegveld Valkenburg	Vindt niet meer plaats.
Vliegverkeer Schiphol	Onbekend	Vliegverkeer vindt op hoogte plaats.	Schiphol	Gehele gebied	Intensiteit en frequentie is niet exact duidelijk en is mede afhankelijk van de heersende weersomstandigheden.
Hulpdiensten	Geen wijzigingen	In geval van calamiteiten kunnen er hulpdiensten laag over het gebied vliegen.	Hulpdienst	Gehele gebied	Het gaat dan alleen om incidenteel gebruik in noodsituaties.
Drones	Gewijzigd (nieuw)	Het gebruik van drones binnen een N2000-gebied is een vergunningplichtige activiteit. Gebruik van drones kan worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van artikel 5.1, lid 1 onder e van de Ow, als het dronegebruik voldoet aan elk vier voorwaarden (zie bijlage 14)	Niet-recreatief	Gehele gebied	Niet-recreatief, incidenteel in frequentie en beperkt in omvang. Recreatief onbekend.

38. Parapenten en overige vormen van (al dan niet gemotoriseerd) laagvliegen (o.a. modelvliegtuigjes)

Effectenbeschrijving

Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor typische soorten en broedvogels van open terrein. Zodoende zijn habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen (kalkrijk en kalkarm) en H2190 vochtige duinvalleien (open water en kalkrijk) relevant.

Parapenten valt onder gedragscode “verantwoord vliegen” voor de Recreatieve Luchtvaart gehanteerd voor gemotoriseerd en ongemotoriseerd vliegverkeer. Indien aan de voorwaarden van de gedragscode wordt voldaan kunnen negatieve effecten als gevolg van parapenten worden uitgesloten. Dit is echter

niet het geval. Het opstijgen van de parapenten gebeurt in de zeereep (meer informatie over de locatie is niet bekend), door deze betreding kunnen negatieve effecten (zoals het vertrappen van vegetaties) optreden afhankelijk van waar het gebeurt. Met name in grijze duingraslanden kan dit, afhankelijk van mate en frequentie, leiden tot beschadiging en vorming van sluippaden. Daarnaast wordt veelal relatief laag over het Natura 2000-gebied gevlogen met parapents. Dit laagvliegen geldt ook voor modelvliegtuigen.

Vliegende objecten kunnen door vogels worden aangezien voor het silhouet van roofvogels waardoor alarmering en verstoring kan optreden. Een gemotoriseerde paraglider zal vanzelfsprekend tot meer verstoring leiden dan een niet gemotoriseerde. Omdat het om een groot bewegend object in de lucht gaat, kan verstoring optreden. Met name omdat een hang/-paraglider laag vliegt en onvoorspelbare routes volgt kan het als bedreigend over komen. De mate waarin verstoring op kan treden hangt in sterke mate af van de locatie waar gevlogen wordt (het aantal vogels dat zich in het gebied bevindt), de intensiteit waarmee gevlogen wordt en de kwetsbaarheid van de vogels (al dan niet broedvogels). Verwachting voor Meijendel & Berkheide is dat vooral broedvogels van H2120 (witte duinen), H2130 (grijze duinen), H2160 (duindoornstruwelen) en H2190 (vochtige duinvalleien) worden verstoord. In welke mate deze worden verstoord door het laagvliegen met parapents en/of modelvliegtuigjes is echter onduidelijk.

Beoordeling
Significante effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, er is een Passende Beoordeling vereist.

39. Zweefvliegen

Effectenbeschrijving
Functie opgeheven

Beoordeling
Functie opgeheven, beoordeling niet aan de orde.

40. Vliegverkeer Schiphol

Effectenbeschrijving
Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor typische soorten broedvogels van open terrein (zichtbaarheid vliegende objecten). Zodoende zijn habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen (kalkrijk en kalkarm) en H2190 vochtige duinvalleien (open water en kalkrijk) relevant. Het vliegverkeer van en naar Schiphol vliegt (veel) hoger dan voorgenoemde hoogte uit de gedragscode van 1.000 ft (ruim 300 meter) waardoor geluidshinder en/of optische verstoring van typische soorten kan worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

41. Hulpdiensten

Effectenbeschrijving
Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor typische soorten broedvogels van open terrein (zichtbaarheid vliegende objecten). Zodoende zijn habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen (kalkrijk en kalkarm) en H2190 vochtige duinvalleien (open water en kalkrijk) relevant. Hulpdiensten kunnen in het geval van calamiteiten op geringe hoogte boven het gebied vliegen en kunnen daarbij tot verstoring (optisch, geluid) van typische soorten broedvogels leiden. Dit vindt echter incidenteel plaats, waardoor eventuele effecten bepekt zijn. De frequentie, duur en intensiteit van de activiteit kan niet leiden tot een significant negatief effect.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

42. Drones - niet recreatief

Effectenbeschrijving
Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor typische soorten en broedvogels van open terrein (zichtbaarheid vliegende objecten). Zodoende zijn habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen (kalkrijk en kalkarm) en H2190 vochtige duinvalleien (open water en kalkrijk) relevant. Ook broedvogels in minder open terreinen (H2160) kunnen worden verstoord. In welke mate deze worden verstoord is echter onduidelijk.

Ook voor drones geldt dat vliegende objecten door vogels kunnen worden aangezien voor het silhouet van roofvogels waardoor alarmering en verstoring kan optreden. De mate waarin verstoring op zal treden zal in sterke mate afhangen van de locatie waar gevlogen wordt (het aantal vogels dat zich in het gebied bevindt), de intensiteit waarmee gevlogen wordt en de kwetsbaarheid van de vogels (al dan niet broedvogels). In welke mate deze worden verstoord door het vliegen met drones is echter onduidelijk.

Significante effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Maar hierbij geldt het volgende. De algemene regels rondom het gebruik van drones zijn vastgelegd in de landelijke Regeling Modelvliegen en de Regeling op afstand bedienbare luchtvaartuigen. Omdat deze activiteit potentieel nadelige effecten kent op de Natura 2000-doelen, is deze activiteit in principe vergunningplichtig in het kader van gebiedsbescherming. Buiten deze gebiedsbescherming kan vanuit de Ow en het Bal ook andere regelgeving van toepassing zijn op het vliegen met drones in N2000-gebieden, zoals soortenbescherming (Flora- en Fauna-activiteiten) of toegangsbeperkende besluiten.

Daarnaast is de specifieke zorgplicht (artikel 11.6 Bal) altijd van kracht. Het gebruik van drones binnen een Natura 2000-gebied is een vergunningplichtige activiteit. Gebruik van drones kan alleen worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van artikel 5.1, lid 1 onder e van de Ow, als het dronegebruik voldoet aan elk van de vier voorwaarden:

- De vluchten worden uitgevoerd voor de uitvoering van noodzakelijk beheer en onderhoud, noodzakelijke monitorings-, reddings-, inspectie-, toezicht-, opsporings-, en defensietaken (waaronder HEMS5, SAR6, politie, brandweer of kustwachtvluchten), alsmede voor de uitvoering van calamiteitenbeheer. In algemene zin geldt in daadwerkelijke calamiteitensituaties het adagium ‘nood breekt wet’.
- De vluchten voor de onder 1 genoemde publieke taken worden in opdracht van de overheid, dan wel door of in opdracht van de terrein beherende natuurorganisatie uitgevoerd.
- De vluchten worden uitgevoerd binnen de specifieke (drone)categorie, of met inachtneming van een door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) goedgekeurd handboek RPAS operaties7.
- De piloot van de drone is aantoonbaar op de hoogte van de lokale en actuele situatie ten aanzien van de beschermde natuurwaarden en de verstoringsgevoeligheid van die waarden. De piloot handelt conform artikel 11.6 (specifieke zorgplicht) van het Bal. Verslaglegging hiervan ligt bij de gebruiker en kan via bijvoorbeeld het vluchtplan of vlieglogboek.

Beoordeling
Gebruik van drones (niet recreatief) kan alleen worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van artikel 5.1, lid 1 onder e van de Ow, als het dronegebruik voldoet aan het vigerende beleid (hierboven beschreven) en beschreven in paragraaf 3.2.

43. Drones - recreatief

Effectenbeschrijving
Zie effectenbeschrijving ‘Drones (niet recreatief)’.

Beoordeling
Het gebruik van drones (recreatief) binnen een Natura 2000-gebied is een vergunningplichtige activiteit.

Monitoring en Onderzoek

Tabel 0-11 Het huidige gebruik (Monitoring en onderzoek) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Wetenschappelijk onderzoek	Geen wijzigingen	Veldstation in de Klip (proeftuin van 1 ha) en Meetpunten atmosferische depositie	-	Gehele gebied	De meetpunten voor het onderzoek naar de atmosferische depositie staan verspreid in het gebied. Onderzoek vindt daardoor plaats in alle deelgebieden. Het gaat per deelgebied om enkele bezoeken in het jaar. Daarnaast wordt het onderzoek uitgevoerd door ter zake kundige professionals en/of vrijwillige onderzoekers.
Verspreidingsonderzoek planten en dieren	Geen wijzigingen	Onderzoek naar de verspreiding van dier- en plantensoorten in het gebied bestaat uit het volgende: Zoogdieren (konijnen, vossen, reeën, vleermuizen); Broedvogels (telling territoria); Trekvogels en wintergasten (waaronder vangen met mistnetten vanuit vogeltrekstation); Reptielen (zandhagedis); Vaatplanten; Dagvlinders (vlinderroutes Meijendel en Lentevreugd); Libellen; Ongewervelden (waaronder verspreidingsonderzoek nauwe korfslak.	-	Gehele gebied	Enkele bezoeken per jaar, per deelgebied door o.a. 250 vrijwilligers
Monitoring en beheergericht onderzoek, waaronder KRW-monitoring	Gewijzigd	Monitoring kerven en stuifkuilen, met behulp van drones (nieuw).	-	Gehele gebied	Enkele bezoeken per jaar, per deelgebied. Vegetatiekartering (1x per 10-12 jaar); Gericht onderzoek herstelprojecten (onder andere vanuit het OBN); Vegetatiekarteringen PQ's provincie Zuid-Holland.

44. Wetenschappelijk onderzoek

Effectenbeschrijving

Wetenschappelijk onderzoek leidt via betreding tot vertrapping en verstoring. De frequentie waarop dit gebeurt, is echter beperkt. Het gaat per deelgebied om enkele bezoeken in het jaar. Daarnaast wordt het onderzoek uitgevoerd door ter zake kundige professionals en/of vrijwillige onderzoekers. Negatieve effecten die zich hierbij voordoen, zijn daarmee te verwaarlozen. Aangezien effecten op natuurwaarden marginaal zijn, zijn significant negatieve gevolgen op de ISHD onder de huidige monitoring uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten. Nieuwe wetenschappelijke onderzoeken worden gezien als een wijziging, alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de beschrijving dienen opnieuw te worden beoordeeld. Indien er sprake is van een onderzoek dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, is er sprake van een Natura 2000-activiteit. Hiervoor geldt geen vergunningsplicht.

45. Verspreidingsonderzoek planten en dieren

Beoordeling
Verspreidingsonderzoek planten en dieren (inclusief vele typische soorten) is een onderzoek dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Hiermee is dus geen sprake van een Natura 2000-activiteit zoals bedoeld in de Omgevingswet. De activiteit betreft daarmee een niet vergunningplichtige activiteit.

46. Monitoring en beheergericht onderzoek, waaronder KRW-monitoring

Beoordeling
Monitoring en beheergericht onderzoek, waaronder KRW-monitoring is een onderzoek dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Hiermee is dus geen sprake van een Natura 2000-activiteit zoals bedoeld in de Omgevingswet. De activiteit betreft daarmee een niet vergunningplichtige activiteit.

Overig gebruik

Tabel 0-12 Het huidige gebruik (Overig gebruik) binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Zie de effectenbeschrijving onder de tabel voor nadere informatie (in termen van locatie, frequentie, impact, kenmerk(en) van de activiteit, e.d.) betreffende de activiteit.

Activiteit	Wijzigingen	Opmerking	Wie	Deelgebied/locatie	Omvang, wanneer, frequentie
Houden dieren Pan van Persijn	Geen wijzigingen	De mest van dieren in de Pan van Persijn wordt grotendeels opgevangen in een gesloten container en van het terrein afgevoerd om elders te worden verwerkt.	-	Pan van Persijn	Betreft kleine aantallen dieren (geiten, opvang vogels) op locaties zonder aanwezige habitattypen
Soefitempel	Geen wijzigingen	Er worden af en toe in de Soefitempel op zondag erediensten gehouden. Daarnaast vinden tal van activiteiten plaats zoals bezinningsbijeenkomsten, studieavonden en andere activiteiten gericht op persoonlijke groei, dienstbaarheid of bezinning. K&O Katwijk organiseert in de grote zaal ook regelmatig muziekuitvoeringen.	Bezoekers	Nabij Katwijk	Maandag, woensdag, vrijdag en zondag van 13:00-17:00 geopend.
Incidentele as verstrooiing	Geen wijzigingen	Verboden in drinkwaterwingebied	-	Gehele gebied, er zijn geen aangewezen strooivelden	Incidenteel

Toezicht en handhaving	Geen wijzigingen	Het gaat hierbij om toezicht en handhaving binnen het Natura 2000-gebied. (toezicht en handhaving genoemd bij waterveiligheid en -beheer betreft alleen het buitenduin waaronder zeereep)	Handhaving	Gehele gebied	Handhaving wordt uitgevoerd door de afdeling Toezicht en Handhaving van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ). De eigenaren en/of terreinbeheerders zijn verantwoordelijk voor de handhaving van de door hen opgestelde toegangsbeperkingen die van toepassing zijn op hun terreinen. Handhaving en toezicht is met name gericht op de toegangsvoorwaarden voor wegen en paden, inclusief bedrijfswegen en –paden, en op waterwinmiddelen. Daarnaast vindt dit zo nodig plaats buiten wegen en paden. In deelgebied Vallei Meijendel vindt de grootste intensiteit aan handhaving en toezicht plaats vanwege de intensiteit van het recreatieve gebruik.

47. Houden dieren Pan van Persijn

Effectenbeschrijving
Deze activiteit heeft geen overlap in tijd of ruimte met habitattypen of leefgebieden die zijn meegenomen in deze analyse. Eventuele stikstofemissie en –depositie volgend uit het houden van dieren en volgend uit andere activiteiten, wordt integraal opgepakt via de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE). De mest van dieren in de Pan van Persijn wordt grotendeels opgevangen in een gesloten container en van het terrein afgevoerd om elders te worden verwerkt.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

48. Soefi tempel

Effectenbeschrijving
De ligging van de Soefitempel overlapt niet met de ligging van habitattypen of leefgebieden. Het aantrekken van bezoekers wordt beoordeeld in het recreatieve gebruik van het gebied.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

49. Incidentele as verstrooiing

Effectenbeschrijving
Het incidenteel verstrooien van as buiten aangewezen strooivelden is toegestaan op grond van de wet op de lijkbezorging (1998), in beginsel mag dit overal tenzij dit anders is geregeld (APV, bestemmingsplan). Er zijn geen aangewezen strooivelden in het gebied aanwezig. Verder is het

verboden in het drinkwaterwingebied. Gezien de incidentele aard van deze activiteit worden geen relaties met soorten of habitattypen gezien.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.

50. Toezicht en handhaving

Effectenbeschrijving
Handhaving en toezicht vinden veelal plaats vanaf bestaande wegen en paden, zo nodig vanuit de auto. Daarnaast wordt te voet door het gebied gesurveilleerd. Gezien de intensiteit van het (recreatieve) gebruik van wegen en paden en de (relatief) beperkte intensiteit van vervoersbewegingen van handhaving en toezicht gaat de gebruiksvorm op in de effecten van het recreatieve gebruik op de wegen en paden. Handhaving en toezicht buiten de paden heeft een relatie met habitattypen die gevoelig zijn voor vertrapping (H2190) en met verstoringsgevoelige typische soorten, met name broedvogels.
Handhaving en toezicht is gericht op het naleven van de toegangsvoorwaarden en het voorkomen en beperken van overtredingen en heeft daarom een positieve invloed op de habitattypen en leefgebieden. Bovendien hebben de toezichthouders een grote gebiedskennis, waardoor gevoelige gebiedsdelen met grote zorg worden betreden. Negatieve effecten op de habitattypen en leefgebieden kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten.

Beoordeling
Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden uitgesloten.